

ШКОЛМУДИН ТОСХЛТД ОНЫГАН ӨГХМН

Цуг бичкдүд делү сургъуль өгч, сургъульчирин контингентар олн-амтна эдл-ахун зура күүцалгын, ганцхи эрдм-сургуулин халхин көдлэчирин биш, бääри газрин Советмүдин бас нег тасрхан уга килмэжнь болх зөвтá.

Сургъулин шин джилд белдвр келгэнд нерáддж кегдсн социалистическ дорлдáнá ашнь. сургъульд орх наста бичкдүд цугтан школд орджах угагъинь, сургъуль сурхднь цуг кергтá тоот таалта бáадл теднд бүрдáгдсн угагъинь хáláдж, шүүгдх зөвтá.

Ууулá ирлцүлдж мана Хальмг республикин школмудин тосхлт авад хáláхлá, ик дуту-дунд йовдлмуд үзгдджáнá.

СССР-н Министрмүдин Советин 1957 джилдин сентябрин 2-т гаргъсн тогтаврар. Элст балгъснд 400-ад күүнá ормта хойр школ тосхх болдж хáláгдсми. Эн школмудин тосхлтд 2903 миньгън арслнь олзлх болдж өггдснáс, нáамн сарин эргид кесн көдлмшинь авад хáláхлá, зугл 572 миньгън арслнь олзлгддж. Вознесенск, Башанта, Садовое болн Сухота селáдár 280-ад ормта дөрви школ тосхгдх бáасми. Эн дөрви школин тосхлтд өггдсн 6 935 миньгън арслньгас, нáамн сарин эргид олзлснь 570,5 миньгън арслнь. 160-ад ормта гурви школ Ракуша селáнд, Матросово поселкд болн Волково селáнд тосхгдхд 2 493,0 миньгън арслнь өггдснáс, эн цагин эргид 358,0 миньгън арслнь олзлгддж.

1958 джил дуусгдлго 1959 джилд үлдсн тосхлтин гурви объекте бáанá. Тернь ним тосхлте: 520 күүнá ормта дундин школ болн 100 күүнá ормта детсад Элст балгъснд тосхх, 100 күүнá ормта интернат Целинн района Троицк селáнд тосхх. Эн гурви объектеáс дундин школд хáláгдсн 2690,0 миньгън арслньгас áрá гидж 78 миньгън арслнь олзлгддж, наадк хойртнь болхла, нам нег арслнь чигн олзлгдсми уга.

Западн болн Яшалтинск райодар школин тосхлтин зура күүцшго гилтá бáанá. Эн тосхлтег гарддж кеджáх Ново-Александровск 4-ч номертá тосхлтин управлень (начальникнь үр Рыжков) тосхлтин көдлмшинь дегд муугъар бүрдáджáнá. Нáамн сарин эргид зурагъар темдгдсн 800,0 миньгън арслньгас 356,0 миньгън арслнь олзлдж.

Тосхгдх зөвтá тави школмудас гурви шкодинь тосхлтин көдлмш кегдджáнá, наадк школмударнь көдлджáсн улсинь авад талдан газрур гаргъчкдж. Тосхгдджах школмударнь нам чолуна көдлмшинь чигн ода күртл дуусгдад уга. Кергтá тоот тосхлтин материал тегш зөөгдл уга. объекте долагъад хонгтан тосхлтин материал уга болад зогсцхана. Ташр деернь, кегдсн көдлмшинь чинрь йир тату. Механизац уга цуг, күнд көдлмшинь

цугтан гарар кегднá, тегáд чигн күч-кóлснá гаринь доратшан орад йовдгнь тер.

«Калмыкстрой» трестин гарддж тосхджах объектеин ик зунь бас ним муугъар көдлмшинь кеджáнá.

Элст балгъснд тосхгдджасн 400 күүнá ормта дундин школин тосхлтин көдлмш зунин түрүнáс ави зогсата. Эн школ сентябрин нег шин күртл дуусгдх бáасми. Ода дееран тосхлтд саалтг болджахнь — тосхлтин материал дутг болджах учр. Заводт кегддг детальмуд ода күртл авч ирэд уга. тосхлтин площадкд механизац болн төмр-бетонн изделий уга.

Вознесенск дундин школин тосхлт дегд хашиньгар йовна. Ода шинкán хойрдгч этажинь эрсинь тáвджáнá, күүцáгдсн көдлмшинь чинрь ик му. Проектáсн оньгстанар кегдсн йовдл үүнд бáанá. Зáрм кечксн көдлмшинь техническ зокалла ирлцджáхш. Тосхлтин материал дегц эс зөөгддг учрар, дару-дарунь көдлмшчир хара зогсцхана. Автомашидár болн механизацар эн объект теткдсми уга.

Сухотин болн Садовкин дундин школмудин тосхлте күчр муугъар кегддж йовна. Техническ документацинь эртáр белдгáд, тасрхан уга мөнъгн өггдсн бийнь, эн школмудин тосхлтин көдлмш ормасн көндрджáхми уга. Сухотинск дундин школин тосхлтд эн джил нег сай арслнь өггдв. Болв хойр джилдин эргид тосхлтин управленá кесн көдлмшинь, — канав малтад, герин улинь тáвсн. — тер болдж гарв. Эн школмудин тосхлтиг икár бáрджáхнь — тосхлтин чолун уга болдж зоваджана. Сарпинск райпромкомбинатин Обиленск карьер эн тосхлтиг чолугъар теткджáхми уга.

Хальмг АССР-н школмудин тосхлтин объектеин икнкнь, келдж болшго хашиньгар кегддж йовна, эн кевár цааранднь нигдж тосхлтин көдлмш кехлá,

шин тосхгддajah школмуд цагларинь дуусгдшго болсн дееран, деерáс ирсн мөнъгн цугтнь олзлдж чадшго бáадлтá. Шин школмудин тосхлтд өггдсн 16 910 миньгън арслньгас эн нáамн сарин эргид цуг бийнь 4 388,4 миньгън арслнь олзлгддж. Школмудин тосхлтин көдлмш ним хашинь болдгнь. «Калмыкстрой» трест болн Ново-Александровск 4-ч номертá тосхлтин управлень күчр муугъар көдлснá учр.

Промышленностин болн тосхлтин гардвр оньгдарулгдад, республикин болн бáари газрин советсин чинр икдсн учрар, школмудин материалнь баз улм сáанáр батлагъна кергт күүцáгч комитетсин чинрь болн даалгъврнь күчтá икár бóдлв. Школмудин тосхлтин зураг теди хáláгъáд, дуту-дундинь иккидж, боомтг болджах тоотинь цаглань уга кех зөвтá. Бáари газрин күүцáгч комитетсáр бáадлг эрдм-сургуулин комиссмүд тосхлтин кергт ик оньган өгх зөвтá.

Одгá цагт мана Хальмг республикин школмуд, тер дотр Элст балгъснá школмуд ик гидг түрү бáадлд бáанá. 1958 джилд эклдж тосхгдсн школмуд эс дуусгдсн учрар, балгъснá школмуд одрин 2—3-д селгáгъáр көдлджáнá. Улгүрэхд, негдгч номертá дундин школ гурви селгáнд көдлсн бийнь багтдж ядад, зáрм эклцин классмуднь балгъснá пионермүдин Герт сургъулян дасджацхана. Сургъуль сурхд тенднь диг уга болчкад, бузр болад, ик зовлнь үзүлджáнá.

Сургъулин шин джил ним диг-даран угагъар эклсн бийнь эрдм-сургуулин таньгъчин отдел икár зовджах бáадл уга. Школмудин тосхлте күүцдж өгл уга оратдж йовх цагла, радиогъар, республикин болн райондин газетсáр дáврүлдж олн-áмтид дуудвр кегъáд, школмудин тосхлтеар олн-áмтиг воскресникүдг гаргъад, тосхачирг донь болгъх селвг, эрдм-сургуулин отделмүд өгсн болхла, ашнь зөвár сán болх билá.

Эн цаг давдж одв гигъáд, ода тагчг бáадж болшго. Цуг олн-áмтиг, эк-эцкнриг, олна организацисиг школин тосхлтд донь болтха гисн дуудвр кех кергтá.

Эрдм-сургуулин отделмүд газетсин редакция болн комсомолла хамдан рейдин бригадс бүрдáдж, тосхлте болгънинг хáláдж шүүддж, дуту-дундинь олдж авч, цааранднь донь болтха гисн дуудвр кех зөвтá.

Школин тосхлтиг олн-áмтин батар гартан авсн цагт, мана бичкдүд у, сарул, бийстán тааста классмудар сургъулян сурдг болхнь лавта.

С. АНТОНОВА.